

Підготовка тележурналіста: особливості та освітні підходи

Сергій Гончарук¹

Опубліковано	Секція	УДК
20.09.2023	Професійна освіта	070:378.147

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17727487>

Анотація. У центрі уваги перебувають педагогічні стратегії та практикоорієнтовані моделі навчання, що забезпечують ефективне опанування фахових умінь, необхідних для роботи в умовах високодинамічного медіасередовища. У статті висвітлюються фактори, що впливають на якість професійної підготовки: технологічний прогрес, поява цифрових платформ, зміна форматів телевізійного мовлення та запити індустрії щодо універсальності та мобільності журналіста. Підкреслюється важливість формування критичного мислення, медіаграмотності, етичної відповідальності, а також уміння працювати з інформаційними потоками у стресових ситуаціях та за обмежених часових ресурсів. Розглядаються освітні методики, які сприяють розвитку креативності та здатності до самостійного прийняття рішень, що є ключовими для професії тележурналіста.

У статті були застосовані такі методи: теоретичний – дослідження базується на аналізі теоретичних підходів до формування професійних навичок тележурналіста, використання наукових праць та публікацій в галузі педагогіки, психології та журналістики, що дозволяє визначити основні аспекти та стратегії розвитку професійних умінь та навичок; емпіричний – виявляється у аналізі досліджень, які включають оцінку рівня розвитку комунікативних та творчих здібностей журналіста, а також визначення ефективності методик щодо формування професійних навичок підготовки тележурналістів. Наукова новизна виявляється у розгляді та комплексному аналізі процесу формування професійних навичок телевізійного журналіста. Робота визначає нові шляхи у сфері освіти та розвитку медійних компетенцій. Вперше поєднується теорія та практика, психологія та педагогіка, створюючи комплексний підхід, який сприяє повноцінному розвитку та формуванню професійних навичок.

Ключові слова: тележурналіст, професійні навички, медіа-освіта, творчість, компетенції.

Training of a TV Journalist: Specifics and Educational Approaches

Abstract. The focus of the study is on pedagogical strategies and practice-oriented learning models that ensure effective acquisition of professional skills necessary for working in a highly dynamic media environment. The article highlights factors that influence the quality of professional training: technological progress, the emergence of digital platforms, changes in

---

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри тележурналістики факультету кіно і телебачення Київського національного університету культури і мистецтв; Приватного вищого навчального закладу «Київський університет культури» (Київ, Україна) e-mail: goncharucs@gmail.com; orcid.org/0000-0003-0878-6143

television broadcasting formats, and industry demands for a journalist's versatility and mobility. The importance of developing critical thinking, media literacy, ethical responsibility, as well as the ability to manage information flows under stressful conditions and within limited time resources, is emphasized. The article examines educational methodologies that foster creativity and the ability to make independent decisions, which are essential for the profession of a TV journalist.

The following methods were applied in the study: theoretical – the research is based on the analysis of theoretical approaches to the formation of professional skills of a TV journalist, using scholarly works and publications in the fields of pedagogy, psychology, and journalism, which makes it possible to identify key aspects and strategies for the development of professional skills and abilities; empirical – manifested in the analysis of studies that assess the level of development of journalists' communicative and creative abilities, as well as the effectiveness of methods aimed at forming professional skills in the training of TV journalists. The scientific novelty of this article lies in the comprehensive analysis of the process of developing professional skills of a television journalist. The work identifies new pathways in the field of education and the development of media competencies. For the first time, theory and practice, psychology and pedagogy are integrated, creating a holistic approach that contributes to the full development and formation of professional skills.

Keywords: TV journalist, professional skills, media education, creativity, competencies.

Вступ

Постановка проблеми. У сучасному медіапросторі, де телебачення відіграє ключову роль у формуванні суспільної думки, питання якісної підготовки тележурналістів набуває особливої значущості. Формування професійних навичок виходить за межі технічного опанування обладнання чи знання технологічних процесів – воно потребує комплексного педагогічного підходу, зорієнтованого на розвиток аналітичного мислення, творчого потенціалу та комунікативної майстерності майбутніх фахівців. Важливо враховувати індивідуальні можливості студентів, їхню здатність до креативного пошуку, уміння відповідально працювати з інформацією та дотримуватися етичних норм журналістської діяльності.

Важливим освітнім інструментом у підготовці тележурналістів є аудіовізуальне мистецтво, яке поєднує практичну діяльність зі сферою творчого самовираження. Робота з відео- та аудіоматеріалами сприяє розвитку технічної компетентності, уміння вибудовувати візуальну драматургію, формувати індивідуальний стиль та створювати змістовний контент. Такий підхід водночас стимулює критичне мислення, навички командної роботи та здатність приймати рішення в умовах багатозадачності, що є невід'ємними складниками професійності тележурналіста.

Аналіз освітніх стратегій і практичних методик, які застосовуються в процесі підготовки майбутніх фахівців, дозволяє визначити найбільш ефективні моделі формування фахової компетентності. Підготовка тележурналістів постає як багатокомпонентний процес, спрямований на розвиток творчого мислення, професійної відповідальності та здатності до самостійного продукування якісного медіаконтенту. Лише комплексний і методично обґрунтований підхід забезпечує становлення конкурентоспроможного тележурналіста, здатного адекватно реагувати на виклики сучасного інформаційного середовища та робити вагомий внесок у розвиток медіасфери.

Мета статті. Дослідити процес підготовки тележурналістів у сучасному освітньому просторі та виявити ключові особливості щодо формування їхніх професійних компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє визначити ключові внески вказаних науковців у даній галузі. Серед науковців, праці яких використані у дослідженні: Р. Гоббс [10] дослідив перетин медіаграмотності та освіти, вказуючи на роль тележурналістики у формуванні інформаційного ландшафту для дітей та підтримуючи освітній підхід у виробництві медіа. Дослідила розвиток комунікативної компетенції як складову у професійної підготовки радіожурналістів Н. Андреева [1].

Дослідники В. Іванов та В. Сердюк у науковій роботі «Журналістська етика», застерігають молодих фахівців від поєднання журналістики з політикою, рекламою чи бізнесом, наголошують на неупередженості та критичному ставленні до джерел, а також на потребі чіткого розмежування фактів і оцінок. Особлива увага приділяється точному, збалансованому й достовірному висвітленню суспільно важливих подій [2].

Автори О. Левченко та О. Білан [5] провели аналіз телевізійної журналістики в умовах воєнного стану. Розглянули формування готовності до творчої діяльності у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва автори О. Безручко, В. Черкасов, Т. Шютів [8].

Дослідили аспекти виразності та перевтілення формування іміджевого образу сучасного телеведучого – Г. Кот та М. Масюк [3].

Науковець Д. Бекінгем [9] у свою чергу наголошував на важливості етичних аспектів телевізійної журналістики, особливо для дітей, крім того підкреслив потребу відповідального репортажу та сторітелінгу, що враховує розвиток та чутливість молоді аудиторії.

Результати

Професійні навички та компетенції тележурналіста – це не лише важливий елемент його успішного фахового розвитку, але й визначальний чинник формування високоякісної інформаційної продукції. Сучасний світ вимагає від справжнього професіонала не лише вміння працювати з камерою та мікрофоном, але й володіння різноманітними навичками, що охоплюють весь спектр журналістської діяльності.

Перш за все, тележурналіст повинен володіти високим рівнем комунікаційних навичок. Так, Н. Андреева у статті «Формування професійних компетенцій майбутніх фахівців у галузі радіожурналістики» наголошує, що здатність ефективно взаємодіяти з людьми, розуміти аудиторію та виражати ідеї чітко і переконливо є важливим елементом в професійному арсеналі. При цьому вміння адаптувати стиль спілкування до різних ситуацій та аудиторій стає ключовим для успішної роботи [1, с. 157-162].

Варто підкреслити, що сучасний тележурналіст має володіти широким спектром професійних і комунікативних якостей, які забезпечують ефективну взаємодію з різними аудиторіями та сприяють створенню змістовного й доступного контенту. Динаміка медіасередовища потребує від фахівця здатності адаптувати подачу інформації, обираючи релевантні формати, творчі підходи та інструменти, які відповідають очікуванням і досвіду глядача.

Особливого значення набуває вміння просто й чітко пояснювати складні явища, формуючи зрозумілу й водночас професійну мовленнєву структуру. Це вимагає від тележурналіста високої комунікативної компетентності, розвинених навичок роботи з інформацією та здатності трансформувати її у доступний аудиторії формат. Така майстерність є ключовою для побудови довірливої взаємодії з глядачем та підтримання якості журналістського продукту. З цього приводу, О. Кузнецова, у своїй праці «Професійна етика журналіста» зазначає, що однією з найважливіших особливостей є використання простої, зрозумілої мови [4].

Серед важливих рис, варто виокремити, стресостійкість, здатність до швидкої адаптації та виважене ставлення до професійних викликів. Тележурналіст має

усвідомлювати особливості сприйняття інформації різними групами аудиторії, застосовувати відповідні методи подачі матеріалу та враховувати контекст, у якому створюється контент. Як зазначено у праці «Телевізійна журналістика в умовах воєнного стану» авторів О. Левченко та О. Білан, що «телевізійні журналісти, які працюють в умовах воєнного стану, це не лише автори унікальних новин, аналітичних статей, важливих розслідувань і репортажів, що захоплюють, це люди, які мають глибоко розбиратися у профільній галузі, розуміти усі ризики, загрози та працювати у часто екстремальних, небезпечних умовах під час зйомки» [5, с. 24].

Поєднання етичної відповідальності, психологічної чутливості та професійної уважності дає змогу формувати якісний медійний продукт і ефективно виконувати інформаційну, аналітичну та комунікаційну функції тележурналістики. У науковій літературі значну увагу приділено етичним та професійним аспектам тележурналістики, зокрема, Д. Бекінгем у роботі «Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture» підкреслює важливість відповідального підходу до створення контенту та дотримання стандартів журналістської етики, наголошуючи на необхідності точності, об'єктивності та професійної відповідальності [9].

У світлі швидких технологічних змін та зростаючої конкуренції важливою стає гнучкість та вміння швидко адаптуватися до нових технологій, саме тому дані спеціалісти повинні володіти не лише базовими навичками роботи з камерою, але й вміти використовувати цифрові платформи, редагувати відео, працювати з соціальними мережами. Так, професійні навички та компетенції визначають вміння ефективно комунікувати і розуміти вимоги сучасної аудиторії.

Доцільно підкреслити, що ключовим елементом підготовки тележурналіста є педагогічна ефективність, яка виявляється у розробці та застосуванні методик, спрямованих на формування фахових компетентностей відповідно до потреб сучасного медіасередовища. Освітні стратегії мають враховувати особливості сприйняття інформації студентами, їхній рівень підготовки, професійні очікування та здатність опанувати складні теоретичні й практичні аспекти тележурналістики.

Важливою складовою навчального процесу є використання практикоорієнтованих і діяльнісних методів, серед яких рольові моделі, симуляційні завдання та тренінгові формати. Такі підходи сприяють розвитку творчого мислення, уміння працювати в команді, оперативно реагувати на професійні ситуації та створювати конкурентоспроможний медіаконтент. Стимулювання творчості виступає окремим педагогічним завданням, адже формування індивідуального стилю, здатність генерувати оригінальні ідеї та продукувати нестандартні рішення є базовими навичками сучасного тележурналіста.

Не менш важливо інтегрувати в освітній процес сучасні технології та мультимедійні інструменти. Використання цифрових платформ, інтерактивних методів, аудіовізуальних матеріалів і технічних засобів дозволяє зробити навчання більш динамічним, наближеним до реальних умов телевиробництва. Такий підхід підвищує мотивацію студентів, забезпечує розвиток технічних компетентностей і формує цілісне розуміння професійної діяльності в умовах цифрової трансформації медіа. Так, Р. Гоббс у публікації «Digital and Media Literacy: A Plan of Action» досліджує взаємозв'язок медіаграмотності та освіти, підкреслюючи, що розвиток критичного мислення та навичок аналізу медіаконтенту є важливою складовою підготовки тележурналістів [10, р. 177]. Робота авторки демонструють, що освітні програми повинні інтегрувати медіаграмотність та практичну підготовку, забезпечуючи усвідомлене споживання і створення інформації в сучасному медіасередовищі.

Доцільно відзначити, що одним із ключових аспектів професійної підготовки тележурналіста є розвиток мовлення та медіаграмотності. Так, формування фахових

компетентностей передбачає систематичну роботу над виразністю мовлення, умінням структуровано формулювати власні думки, застосовувати літературну та публіцистичну норми, а також критично оцінювати інформацію, що надходить із різних медійних джерел. Ці навички є фундаментальними для створення якісного журналістського продукту та професійної комунікації з аудиторією.

У цьому контексті підготовка тележурналіста потребує комплексного підходу, який поєднує педагогічну, креативну, технологічну та комунікативну складові навчання. Освітні програми мають забезпечувати не лише передачу теоретичних знань, а й створювати умови для активного практичного досвіду: роботи перед камерою, запису репортажів, створення відеоматеріалів, участі в редакційних процесах та моделюванні реальних професійних ситуацій. Важливими є розвиток навичок самопрезентації, медіаналітики, дотримання професійної етики та відповідального ставлення до поширення інформації.

Сучасні підходи до підготовки фахівців також передбачають широке застосування цифрових технологій і мультимедійних інструментів, що дозволяє студентам опановувати актуальні формати телевиробництва. Інтерактивні методи навчання, практичні майстерні, воркшопи та робота над реальними медіапроектами сприяють розвитку творчого потенціалу та формують компетентності, необхідні для роботи в умовах цифрової медіасфери.

Таким чином, ефективна підготовка тележурналіста ґрунтується на цілісному освітньому процесі, який поєднує мовну, творчо-комунікативну, технологічну та професійну складові. Такий підхід дає змогу формувати не лише кваліфікованого фахівця, а й творчу, критично мислячу особистість, здатну адаптуватися до викликів сучасного інформаційного середовища та робити вагомий внесок у розвиток медіаіндустрії.

Так, О. Кузнецова у праці «Професійна етика журналіста» акцентує увагу на контролі якості медіаконтенту та необхідності дотримання етичних норм у роботі тележурналіста. Автор підкреслює, що журналісти повинні мати професійну підготовку та розуміти соціальні й психологічні аспекти роботи з аудиторією [4]. У даному контексті, Р. Гоббс також відзначає значення етичних засад у тележурналістиці, зокрема необхідність дотримання високих моральних стандартів та відповідального ставлення до аудиторії, уникання маніпуляцій і сенсаційності, що є невід'ємною складовою професійної підготовки [10, р. 177–179].

Аналізуючи підхід до створення якісного медіаконтенту, можна дійти висновку, що однією з ключових рис професії тележурналіста є здатність глибоко занурюватися в інформаційний простір своєї аудиторії та розуміти її потреби. Тележурналіст виступає посередником між складними соціальними процесами та глядачем, трансформуючи інформацію у доступну, зрозумілу й водночас професійну форму. Важливо не лише володіти тематичною компетентністю, а й уміти визначати інтереси аудиторії, обирати актуальні теми та формувати такий зміст, що сприяє розвитку критичного мислення й медіаграмотності.

Здатність до емпатії, уважність до емоційних реакцій глядача та розуміння його інформаційних очікувань є важливими професійними характеристиками. Уміння поставити себе на місце аудиторії забезпечує створення контенту, який не лише інформує, а й виконує освітню та соціально значущу функцію. Це дозволяє тележурналістові формувати матеріали, що поєднують аналітичну глибину, емоційну чутливість та суспільну відповідальність, сприяючи формуванню зрілої та критично налаштованої медіаспільноти [6, с. 48].

У контексті даного питання важливим аспектом є освітні та навчальні програми, які через призму журналістської підготовки стали об'єктом дослідження для багатьох

науковців. Так, наприклад, О. Холод у своїй науковій праці «Основи тележурналістики» досліджує визначення – «це мистецтво і наука одночасно, яке вимагає від своїх представників не лише відмінних професійних навичок, але і глибокого розуміння суспільних процесів і вміння аналізувати події» та визначає роль освітніх дитячих клубів» [7, с. 8].

Таким чином, підготовка тележурналіста повинна поєднувати теоретичні знання, практичні навички та етичну відповідальність, формуючи фахівця, здатного створювати високоякісний, достовірний та професійний медіаконтент у сучасному інформаційному середовищі.

Висновки

У сучасному світі, де медіа відіграють визначальну роль у формуванні суспільної думки та інформуванні громадськості, система підготовки тележурналістів стає ключовим чинником забезпечення якісного функціонування медіапростору. Освітні інституції виконують не лише навчальну функцію, але й виступають важливою платформою для формування професійних компетентностей майбутніх журналістів, створюючи умови для цілісного розвитку фахівця.

Навчальний процес у підготовці тележурналіста поєднує теоретичні знання та практичну діяльність, що дозволяє студентам відчувати себе активними учасниками створення медіаконтенту. Саме практикоорієнтовані форми навчання – робота з технічними засобами, моделювання редакційних ситуацій, участь у виробництві матеріалів – сприяють формуванню професійного бачення, розвитку творчого потенціалу та набуттю навичок, необхідних для успішної кар'єри у сфері тележурналістики.

Комплекс професійних характеристик тележурналіста включає креативність, аналітичне мислення, емпатію, відповідальність, комунікативні здібності та вміння працювати в умовах інформаційної динаміки. Саме поєднання цих якостей формує конкурентоспроможного медійного фахівця, здатного створювати якісний аудіовізуальний продукт та відповідально взаємодіяти з аудиторією.

Отже, сучасна система підготовки тележурналістів має ґрунтуватися на комплексному освітньому підході, який інтегрує теоретичні засади, творчу складову, технологічні навички та професійну етику. Такий підхід забезпечує формування не лише фахових компетентностей, але й особистісних якостей, що є необхідними для становлення висококваліфікованих представників медіаіндустрії нового покоління.

Список використаних джерел

1. Андреева Н. В. Формування професійних компетенцій майбутніх фахівців у галузі радіожурналістики. *Професійна підготовка фахівців у галузі журналістики, реклами та PR*. Матеріали I Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених. Маріуполь, Україна, 15 квітня 2020 р. Маріуполь. 2020. С. 157-162.
2. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Журналістська етика. Київ: Вища школа. 2006. 231 с.
3. Кот Г., Масюк М. Створення іміджевого образу сучасного телеведучого: аспекти виразності та перевтілення. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, 2020. 3(1). С. 48–56. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.3.1.2020.202655>

4. Кузнецова О. Д. Професійна етика журналіста : посібн. вид. 2-е, перербл. і доп. Львів, 2007. 246 с.
5. Левченко О., Білан О. Телевізійна журналістика в умовах воєнного стану. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія : Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, 2023. 6 (1). С. 20–28. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279229>
6. Супрун В. Українські дитячі журнали: типологія, медіаконтент Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія, 1, 2022. С. 47–53. <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2022.1.7>
7. Холод О. Основи тележурналістики : курс лекцій [авт. та укл. Холод. О.; автори: Дмитровський З., Шаповал Ю. К. : КиМУ, 2012. 121 с.
8. Bezruchko O. Cherkasov V., Shyutiv, T. Formation of readiness for creative activity in the field of audiovisual art and production. Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Audiovisual Art and Production. 2023. 6(1), pp. 38–46. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279232>
9. Buckingham D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge, UK: Polity Press. 2013. 232 p.
10. Hobbs R. Digital and Media Literacy : A Plan of Action. Philadelphia: Temple University Press, 2010. 193 p.